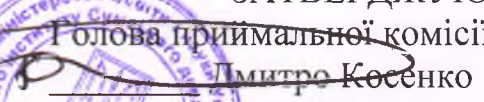

Міністерство освіти і науки України
Індустріально-педагогічний технікум Конотопського інституту
Сумського державного університету

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії

Дмитро Косенко
28 лютого 2020 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з української мови
на основі базової загальної середньої освіти

Розглянуто і схвалено на засіданні
циклової комісії філологічних
дисциплін
Протокол № 6 від 21.02. 2020 р.
Голова предметної комісії Шокот Л.М.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма для вступного екзамену розроблена на основі чинних програм з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Мета вступних випробувань з української мови полягають у тому, щоб оцінити ступінь підготовленості вступників з української мови з метою конкурсного відбору для навчання у технікумі.

Програма з української мови спрямована на систематизацію і закріплення знань з української мови.

Програма складається з трьох розділів:

Перший – «Фонетика і орфографія» визначає основні та дуже важливі правила написання слів, знання яких є яскравою ознакою культури мови людини.

Другий – «Морфологія» вчить відрізняти одну частину мови від іншої (інколи тільки текст підказує, до якої частини мови належить те чи інше слово), знати їх творення і змінювання, від чого залежить їх написання.

Третій – «Синтаксис і пунктуація» долучає учнів до таємниць творення й вираження думки за допомогою речень, які є різні за побудовою, метою висловлення та інтонацією, – а значить, відмінні за пунктуаційними знаками.

Для вступного диктанту добираються тексти, максимально насичені вивченими орфограмами й пунктограмами. За метою висловлювання це можуть бути тексти-розповіді, описи чи міркування. Проте частіше це тексти комбінованого типу, в яких органічно поєднуються елементи всіх типів з монологічною і діалогічною формою викладу. Диктанти адаптовано до чинного правопису сучасної української мови і методичних вимог навчальної програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів.

Диктанти підібрані відповідно до основних правил орфографії та пунктуації. У них враховані такі вимоги: відображення рівня розвитку сучасної української мови; насиченість орфограмами та пунктограмами, різноманітною лексикою і стилістичними засобами, передбаченими програмою; відповідність

нормам літературної мови. Тексти зорієнтовані на тематику культурологічної змістової лінії, тобто представляють українську літературу, історію, звичаї й традиції, мистецькі скарби, матеріальну і духовну культуру українського народу, загальнолюдські цінності. Тексти характеризуються відносною цілісністю і завершеністю, зрозумілі для всіх.

Письмова робота з української мови у вигляді диктанту надає можливість об'єктивно перевірити писемну (орфографічну й пунктуаційну) грамотність абітурієнтів. Обсяг текстів диктантів становить 170–180 слів з урахуванням як самостійних, так і службових частин мови.

Диктант триває одну астрономічну годину.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКІВ

Вступник повинен **знати**:

- Вживання великої букви.
- Правила переносу частин слова.
- Правопис голосних. Чергування е з и, і з іншими голосними. Правопис ненаголошених голосних.
- Спрощення в групах приголосних.
- Обґрунтовувати розстановку розділових знаків за допомогою вивчених правил.
- Вживання м'якого знака та апострофа.
- Подвоєння та подовження приголосних. Правопис слів іншомовного походження.
- Відмінювання та правопис відмінкових закінчень іменників та прикметників.
- Правопис відмінкових форм числівника.
- Відмінювання і правопис займенників.
- Правопис дієслів.
- Правопис прислівників.
- Правопис прийменників та сполучників.

- «Не» з іменними частинами мови, прислівником, дієсловом.
- Розділові знаки в простому реченні. Тире в простому неускладненому реченні. Розділові знаки між групою підмета і групою присудка.
- Однорідні члени речення. Розділові знаки між однорідними членами речення.
- Узагальнювальні слова і розділові знаки при них.
- Відокремлені члени речення. Відокремлені додатки та обставини. Відокремлені і невідокремлені означення. Прикладна як різновид означення. Розділові знаки при прикладці.
- Звертання. Розділові знаки при звертанні.
- Вставні слова і речення. Вставлені слова і речення.
- Складнопідрядні речення. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.
- Порівняльні звороти.
- Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.
- Пряма мова і розділові знаки при ній. Передача прямої мови непрямою.

Цитати. Розділові знаки при цитатах.

Вступник повинен **уміти**:

- Знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил.
- Правильно записувати слова з вивченими орфограмами.
- Знаходити і виправляти орфографічні помилки.
- Правильно ставити розділові знаки в реченнях з різними видами зв'язку.
- Знаходити і виправляти пунктуаційні помилки на вивчені правила.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Вимова звуків, що позначаються буквами *z* і *ɫ*.

Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [u] у коренях слів.

Вимова приголосних звуків.

Уподібнення приголосних звуків.

Спрощення в групах приголосних.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування *у* — *в*, *і* — *й*.

Основні правила переносу.

Правила вживання м'якого знака.

Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом.

Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків.

Написання слів іншомовного походження: *и*, *і* у словах іншомовного походження; правопис м'якого знака та апострофа; подвоєння букв у словах іншомовного походження.

Написання префіксів *пре-*, *при-*, *прі-*, *з-* (*зі-*, *с-*), *роз-*, *без-* та ін.

Будова слова. Словотвір. Орфографія.

Зміни приголосних при творенні слів: іменників з суфіксом *-ин* (*а*) від прикметників на *-ський*, *-цький*; буквосполученням *-чн-* (*-инн-*). Зміни приголосних при творенні відносних прикметників з суфіксами *-ськ-*, *-цьк-*, *-зьк-* та іменників з суфіксами *-ств* (*о*), *-зтв* (*о*), *-цтв* (*о*).

Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з *нів-*; правопис складноскорочених слів.

Морфологія. Орфографія

Іменник. Іменники загальні та власні. Велика буква і лапки у власних назвах.

Не з іменниками.

Правопис відмінкових закінчень іменників.

Правопис найуживаніших суфіксів.

Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни. Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн (я), -ення (-я), -инн (я), -ив (о), -ев (о)*.

Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Прикметник. Правопис відмінкових закінчень прикметників.

Написання прикметників із суфіксами *-еньк-, -есеньк, -ісіньк-, -юсіньк-, --ськ-, -цьк-, -зьк-*. Букви *е, о, и* у прикметникових суфіксах *--ев-(-ев-), -ов-, -ин-, -ін-, -ичн-*.

Написання *не* з прикметниками.

Написання *-н-* і *-нн-* у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник. Буква *ь* на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках.

Роздільне написання складених числівників.

Написання разом порядкових числівників з *-тисячний*.

Займенник. Приставний *н* у формах особових і вказівних займенників.

Написання разом і через дефіс неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Написання займенників з прийменниками окремо.

Вживання займенників *ви, вам* у ввічливому значенні при звертанні до однієї особи, написання цих займенників з великої букви у пошанному значенні.

Дієслово. *Не* з дієсловами.

Правопис *-ться, -ися* в кінці дієслів.

Букви *е, и* в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін.

Буква *ь* у дієсловах наказового способу.

Дієприкметник. Дієприкметниковий зворот. Відокремлення комами дієприкметникових зворотів.

Правопис голосних у закінченнях дієприкметників.

Правопис голосних і приголосних у суфіксах дієприкметників.

Написання *-н-* у дієприкметниках та *-нн-* у прикметниках дієприкметникового походження.

Не з дієприкметниками.

Дієприслівник. Дієприслівниковий зворот. Коми при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Правопис дієприслівників.

Не з дієприслівниками.

Прислівник. Букви *-н-* та *-нн-* у прислівниках.

Не і *ні* з прислівниками.

И та *і* в кінці прислівників.

Правопис прислівників на *-о*, *-е*, утворених від прикметників та дієприкметників.

Написання прислівників разом і через дефіс.

Написання прислівникових словосполучень типу: *раз у раз*, *з дня на день* тощо.

Прийменник. Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.

Особливості вживання прийменників з іменниками.

Сполучник. Написання сполучників разом і окремо.

Частка. Написання часток. *Не* і *ні* з різними частинами мови.

Вигук. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація.

Речення. Види речень за метою висловлювання. Окличні речення.

Речення прості й складні.

Порядок слів у реченні.

Логічний наголос.

Розділові знаки в кінці речення.

Головні і другорядні члени речення. Підмет і присудок. Тире між підметом і присудком.

Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення. Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки.

Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях.

Речення з однорідними членами. Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Речення з кількома рядами однорідних членів.

Однорідні й неоднорідні означення. Кома між однорідними членами.

Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнюючих словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).

Звертання непоширені й поширені.

Вставні слова (словосполучення, речення).

Розділові знаки при звертаннях і вставних словах.

Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах.

Складне речення. Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопірядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому.

Розділові знаки між головною і пірядною частинами складнопірядного речення.

Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Інтонація та розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів є контрольний текстовий диктант.

1. *Перевірки підлягають:*

- уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування;
- уміння ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації;
- уміння належним чином оформляти роботу.

Перевірка диктантів здійснюється за традиційною методикою.

2. *Матеріал для контрольного диктанту*

• Для диктанту державної підсумкової атестації використовується текст, доступний для розуміння учнів 9-го класу.

• Обсяг текстів диктантів становить 160-170 слів з урахуванням самостійних і службових частин мови.

• Для диктантів державної підсумкової атестації використовуються тексти, у яких опрацьовані правила орфографії та (або) пунктуації української мови представлено 3-5 прикладами.

3. *Одиниця контролю:* текст, записаний вступником з голосу викладача.

4. *Оцінювання*

- Диктант оцінюється однією оцінкою на підставі таких критеріїв:
 - орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
 - виправляються, але не враховуються такі орфографічні та пунктуаційні помилки: на правила, які не внесено до шкільної програми; у словах з написанням, що не перевіряється правилами; у відтворенні так званої авторської пунктуації;
 - повторювані помилки (у слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні (помилки на те саме правило, але в різних словах) вважаються кількома помилками;

- розрізняють грубі й негрубі помилки; зокрема, до негрубих належать такі:

- 1) у винятках з усіх правил;
- 2) у написанні великої літери в складних власних найменуваннях;
- 3) у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках,

утворених від іменників з прийменниками;

4) у випадках, коли замість одного розділового знака поставлено інший і якщо можлива інша інтонація;

5) у випадках, що вимагають розрізнення *не і ні* (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*)’;

6) пропуск одного зі сполучуваних розділових знаків або порушення їх послідовності;

7) заміна українських літер російськими;

- п'ять виправлень неправильного написання на правильне прирівнюються до однієї помилки;

- орфографічні та пунктуаційні помилки на неопрацьовані правила виправляються, але не враховуються.

Мінімальна кількість балів, що дає можливість вважати випробування успішним, повинна становити не менше 100 балів.

Нормативи оцінювання диктанту

Кількість помилок	Оцінка 100 - 200	Кількість помилок	Оцінка 100 - 200
16 і більше	Не допущено до конкурсу	7	130
15	Не допущено до конкурсу	6	140
14	Не допущено до конкурсу	5	150
13	Не допущено до конкурсу	4	160
12	Не допущено до конкурсу	3	170
11	Не допущено до конкурсу	1+1 (негруба)	180
10	100	1	190
9	110	1 (негруба)	195
8	120	0	200

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Авраменко О. Українська мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Олександр Авраменко, Тамара Борисюк, Ольга Почтаренко. — К. : Грамота, 2016. — 176 с.
2. Авраменко О. Українська мова : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Олександр Авраменко. — К. : Грамота, 2017. — 160 с.
3. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Освіта України, 2005.
4. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова: Підручник для 5 класу. – К.: Грамота, 2013.
5. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Рідна мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Навчальна книга, 2018.
6. Заболотний О. Українська мова : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Заболотний., В.В. Заболотний. — К. : Генеза, 2015. — 256 с.
7. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 6 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2006.
8. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова: Підручник для 6 класу. – К.: Грамота, 2014.
9. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 7 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2007.
10. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова: Підручник для 7 класу. – К.: Грамота, 2016.
11. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 8 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2008.
12. Пентилюк М., Гайдаєнко І. та ін. Рідна мова: Підручник для 8 класу. – К.: Освіта, 2008.
13. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Генеза, 2017.
14. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2009.
15. Пентилюк М., Гайдаєнко І. та ін. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Освіта, 2009.
16. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Грамота, 2009.

ЗРАЗОК ДИКТАНТУ

Диктант

ДО БАТЬКА ПО РОЗУМ

Повага до старших, до батьків вважалась у народі рисою, притаманною кожній порядній, вихованій людині. Навчаючи дітей поважати старших, розповідали їм різні повчальні історії, казки.

Колись старих людей, у яких не було сил працювати, спускали на лубках* у провалля, щоб дарма хліба не їли. А один чоловік дуже любив свого батька й не виконав жорстокого закону, заховав старого в хліві, годував таємно. Через деякий час трапився недорід: нічим людям сіяти. Батько побачив, що син чогось журиться, розпитав про все й порадив зняти снопи зі стріхи, ще раз обмолотити й засіяти. Так син і вчинив. Зійшов у нього хліб найкраще, і найбільша нива була засіяна. Усі люди допитувалися, як же він до такого додумався. Той спочатку мовчав, а згодом розповів, що батько його так навчив. З того часу люди перестали старих на лубках вивозити, а шанували до самої смерті, бо вони мудрі, життям биті, завжди розуму навчать.

Пам'ятайте: наше життя — це своєрідний храм, цінний не тільки нашою працею, а й мудрістю попередніх поколінь, без якої той храм давно перетворився б на руїну.

**Лубок – кузов воза, саней.*

*За Г. Бондаренко
171 слово*

Пам'ятка для абітурієнтів «Як писати диктант»

1. Уважно прослухайте текст диктанту.
2. Коли вчитель зачитуватиме кожне речення в цілому, слухайте його до кінця й не робіть ніяких записів.
3. Починайте записувати речення лише тоді, коли викладач почне його читати частинами, роблячи тривалі паузи.
4. Під час записування речення більше звертайте увагу на орфографію (написання слів), але не треба забувати й про розділові знаки.
5. Під час перевірки записаного речення потрібно передусім зважати на інтонацію й особливо ретельно перевіряти поставлені розділові знаки (у цьому важливу роль відіграють паузи: ледь помітну паузу роблять у тих місцях, де треба поставити кому, а більш помітну — на місці двокрапки чи тире; явна пауза означає, що треба поставити крапку з комою).
6. Сконцентруйте свою увагу й не відволікайтеся під час написання диктанту.
7. Не «збирайте» помилки, зазираючи під час написання диктанту в роботу сусіда (як показує практика, на це, по-перше, витрачається час, якого і так мало, а по-друге, потім часто доводиться шкодувати через помилку, допущену внаслідок такого виправлення).

Успіхів!